

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งมีสัญชาติไทยและมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำนวน 8,453 คน (เทศบาลนครสกลนคร, 2560)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งมีสัญชาติไทยและมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำนวน 382 คน การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของยามานะ (Yamane, 1973, p.127 อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2555, หน้า 45) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 โดยมีวิธีการคำนวณจากสูตรดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n แทน จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

e แทน ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น (กำหนด $e = .05$)

แทนค่าสูตร

$$n = 8,453$$

$$n = \frac{8,453}{1 + 8,453(0.05)^2}$$

$$= 381.97$$

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การคำนวณและกลุ่มตัวอย่างที่ได้สามารถเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) และการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างมากขึ้นตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละโซน แล้วทำการจับสลากรายชื่อ ทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่จนครบจำนวนตามที่กำหนด ผู้วิจัยสามารถกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนขนาดของประชากรกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโซน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มประชากร	จำนวน (คน)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. โซนที่ 1	2,256	102
2. โซนที่ 2	2,046	93
3. โซนที่ 3	2,156	97
4. โซนที่ 4	1,995	90
รวม	8,453	382

* การแบ่งโซน แบ่งตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครสกลนคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครสกลนคร

ลักษณะของแบบสอบถามในตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครสกลนคร อันประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการวิจัย อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดคะแนนในการตอบแบบสอบถามออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ Likert scale ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553, หน้า 197 – 208)

- ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร

ลักษณะแบบสอบถาม ในตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิยามศัพท์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระเบียบวิธีวิจัย เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม และข้อคำถาม

2. สร้างกรอบแนวคิดของการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร มากำหนดเป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร มากำหนดเป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมินค่าตามความคิดเห็น

3. กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของข้อคำถามโดยการสังเคราะห์สาระสำคัญที่เน้นการพัฒนาผู้สูงอายุ 5 ด้าน ของแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ บรรณาธิการ, 2540, หน้า 36 – 38 ; คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553) ออกมาเป็นข้อคำถามวัดระดับ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหาและความถูกต้อง

5. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หลังจากนั้นนำมาหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item congruency)

R หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยที่ ค่า +1 หมายถึงข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้อย่าง

แน่นอน, ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
และค่า -1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถนำไป
วัดได้อย่างแน่นอน

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ส่วนข้อใดมีค่าน้อยกว่า 0.5
ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นข้อคำถามทุกข้อจึงผ่าน
ความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านที่ได้ตรวจสอบและเห็นว่ามีความเที่ยงตรงเชิง
เนื้อหาครอบคลุมในแต่ละด้านและครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัยแล้ว
โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบไปด้วย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล ตำแหน่งคณบดี
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง ตำแหน่งกรรมการ
บริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร
3. นายศักดิ์ชาย ยาทองไชย ตำแหน่ง ประธานสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุ
แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชมราชชนนี
ประจำจังหวัดสกลนคร
4. นางนุมิตร วงศ์กาฬสินธุ์ ตำแหน่ง กรรมการที่ปรึกษาสาขาสภา
ผู้สูงอายุ จังหวัดสกลนคร
5. นายศิริศักดิ์ เขียวสกุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์เอนกประสงค์สำหรับ
ผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาลนครสกลนคร
6. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้
(Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 ชุด หลังจากนั้น
นำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient)
ด้วยวิธีการของ Cronbach ทั้งนี้ทำการวิเคราะห์แบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
ทางสถิติ โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป
(นพพร ณะชัยพันธ์, 2550, หน้า 19) จึงจะถือว่าแบบสอบถามนั้นใช้ได้ในงานวิจัยนี้
โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

- 6.1 แบบสอบถามภาพรวมทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่น .947
- 6.2 แบบสอบถามด้านสุขภาพอนามัย ได้ค่าความเชื่อมั่น .835
- 6.3 แบบสอบถามด้านการศึกษา ได้ค่าความเชื่อมั่น .928
- 6.4 แบบสอบถามด้านความมั่นคงของรายได้และการทำงาน ได้ค่าความเชื่อมั่น .797
- 6.5 แบบสอบถามด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้ค่าความเชื่อมั่น .789
- 6.6 แบบสอบถามด้านสวัสดิการสังคม ได้ค่าความเชื่อมั่น .908
7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และหาค่าความเชื่อมั่นแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงนายกเทศมนตรีนครสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยขอรับข้อมูลแบบสอบถามคืนจากผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยการแจกแบบสอบถาม จำนวน 382 ฉบับ
3. ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนที่จะนำมาประมวลผลหากมีฉบับไหนไม่สมบูรณ์จะคัดออกและทำการเก็บเพิ่มให้ครบตามจำนวน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนแล้ว นำมาลงรหัสเลข (Code) ตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละส่วน
2. นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้ว มาบันทึกลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อประมวลผลข้อมูลที่ได้จัดเก็บและคำนวณหาค่าทางสถิติแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบความเรียงและนำผลการวิจัยที่วิเคราะห์ได้มาสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล

และเขียนข้อเสนอแนะ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended) ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ทำอย่างไรเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยข้อมูล โดยใช้สถิติที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพรรณนาข้อค้นพบจากการวิจัยและทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยแยกสถิติออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive statistics)

1.1 ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และแจกแจงความถี่ (Frequencies)

บรรยายลักษณะของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครสกลนคร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1.2 ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

2.1 การทดสอบสมมติฐาน โดยการเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ผู้วิจัยใช้สถิติ t - test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 กรณีที่ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม และใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's test)

2.2 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

การหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสูงอายุในเขตเทศบาลนคร

สกลนคร

จากผลการวิจัย ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนคร สกลนครในทุก ๆ ด้าน ถ้าพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตสูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร ด้านใดที่อยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม ผู้วิจัยจะนำมาหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน ประกอบด้วย

1. นายเส็งี่ยม พอธานี ตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรีนครสกลนคร
2. ผศ.ดร.ธวัชชัย ไพโหวล ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. ดร.สพสันต์ เพชรคำ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
4. นายบุญเนา ไซยภูมิ ตำแหน่ง สมาชิกสภาเทศบาลนครสกลนคร
5. นายสมเกียรติ คำทะเนตร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการการศึกษาตาม อัยยาศัยอำเภอเมืองสกลนคร
6. ร้อยตรีประเทือง เสนาบุรณ์ ตำแหน่ง ประธานสภาเทศบาลนคร สกลนคร
7. ตาบตำรวจนรินทร์ นามศรี ตำแหน่ง ประธานศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ ในชุมชน เทศบาลนครสกลนคร
8. นายหนูนา อุปพงษ์ ตำแหน่ง ผู้นำชุมชนวัดพระธาตุเชิงชุม เทศบาลนครสกลนคร
9. นางสาววรวรรณ วงศ์กาฬสินธุ์ ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียน สกลราชวิทยานุกูล
10. นางสาวศศมณ วงศ์กาฬสินธุ์ ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการพัฒนา สตรีเทศบาลนครสกลนคร

เมื่อได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร จากผู้เชี่ยวชาญแล้วผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จัดกลุ่มประเด็นนำเสนอเชิงพรรณนา

เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร
ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร